

Korkeakoulujen tutkimuksen tuen ja hallinnon verkoston (TUHA) perustaminen

1. Taustaa

TUTKI -osahankkeen yhtenä tavoitteena on ollut korkeakoulujen välisen yhteistyön edistäminen tutkimushallinnon alueella sekä sitä tukevien rakenteiden kehittäminen. Tavoitteen toteuttamiseksi on aloitettava korkeakoulujen ja OKM:n käytännön tarpeita ja haasteita vastaava verkostoituminen, ja lisättävä korkeakouluissa toimivien tutkimushallinnon eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Tällä hetkellä monilla alueilla yhteistyö on sekä ad hoc - pohjaista että tietyn ammattiryhmän ympärille organisoitua toimintaa. Joiltakin alueilta verkostoituminen puuttuu. Tarve kokonaisvaltaisemmalle ja joustavalle yhteistyörakenteelle on selkeä.

TUTKI-osahanke järjesti 14.1.2014 kick off -tilaisuuden korkeakoulujen yhteistyön käynnistämiseksi tutkimushallinnon alueella. Tilaisuuteen osallistui paikan päällä noin 75 ja etäyhteydellä 25 henkilöä. Tilaisuudessa esiteltiin tutkimuksen hallinnon alueella jo olemassa olevia verkostoja (tutkimuksen tukipalvelut, tutkijakoulutus, amk-TKI-johtajat, yliopistokirjastot, TUTKI-tietomallityö) ja pohdittiin ryhmittäin em. alueita yhdistävän laajemman verkoston teema-alueita ja organisoitumista. Tilaisuudessa esiteltyjen verkostojen puheenjohtajista sekä muista vapaaehtoisista koottiin laajemman verkoston käynnistämistä varten työryhmä, johon kuuluvat:

Sipo Vanhanen, Helsingin yliopisto, puheenjohtaja
Jaana Backman, Itä-Suomen yliopisto
Johanna Hakala, Tampereen yliopisto
Aija Kaitera, Helsingin yliopisto
Anne Kärki, Satakunnan ammattikorkeakoulu
Anu Liikanen, Itä-Suomen yliopisto
Susanna Parikka, Lapin yliopisto
Eero Pekkarinen, Lapin ammattikorkeakoulu
Hanna-Mari Puuska, CSC, sihteeri
Mari Riipinen, Turun yliopisto

Ryhmän tehtäväksi annettiin tehdä esitys verkostosta, joka kokoaa yhteen tutkimushallinnon ja -palveluiden toimijat ja suunnitella verkoston toiminnan periaatteet. Lisäksi ryhmä tekee ehdotuksen siitä, kuinka verkostoituminen käytännössä toteutetaan, ja mitä tehtäviä verkosto ensi vaiheessa toteuttaa.

2. Ehdotus verkoston tehtävistä

Käynnistettävän verkoston tavoite on tukea tutkimustoiminnan kehittämistä ja suunnittelua siten, että se edistää laadultaan korkeatasoisen ja vaikuttavan tutkimuksen tekemistä korkeakouluissa. Lisäksi verkosto edesauttaa arjen yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Tällä hetkellä niillä alueilla, joilta verkostoituminen puuttuu, yhteisiin hankkeisiin kootaan usein asiantuntijoita nopeasti kyseistä, tilapäistä tarkoitusta varten. Pysyvämpi verkosto voisi toimia alustana systemaattisempaan työhön. Verkostolla voi olla tiettyjä fokuksia teemoja, mutta sen ei tarvitsisi hoitaa kaikkia tehtäviä, vaan sen avulla voitaisiin esimerkiksi löytää parhaat asiantuntijat ja kumppanit yhteisiin hankkeisiin.

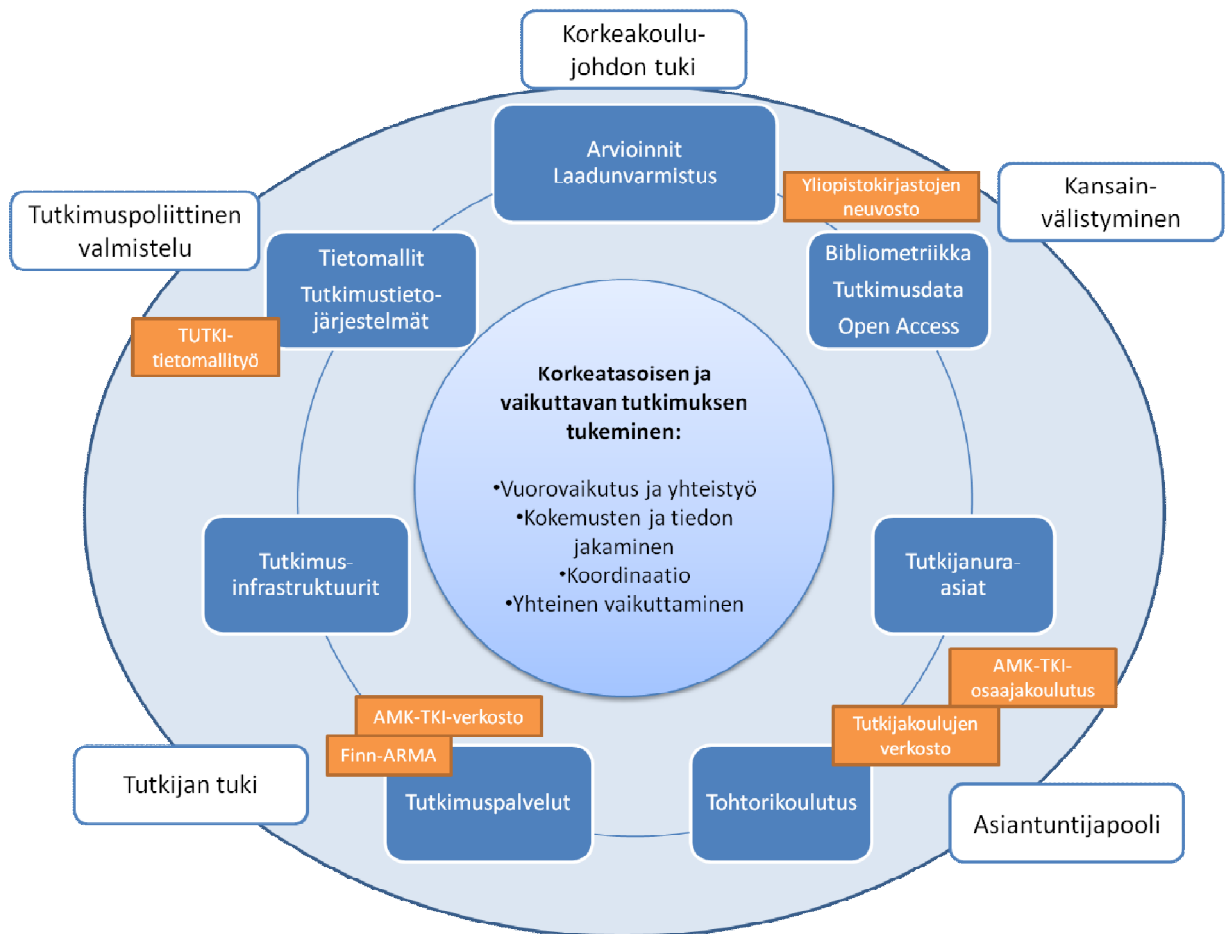
Verkostossa sen jäsenten tavoitteet, tiedot ja osaaminen tuottavat lisäarvoa synnyttävää toimintaa. Onnistuneen verkostoitumisen edellytys on, että toiminnalla on yhteiset suuntaviivat ja että verkostoon osallistuvat sitoutuvat toimintaan. Sitoutuminen toteutuu, kun toiminnasta saadaan oman työn tai organisaation kannalta konkreettista hyötyä. Hyvien käytäntöjen jakaminen ja yhteisten ratkaisujen löytäminen tuottaa tehokkuutta ja parantaa tutkimuksen tuki- ja kehittämistoimien laatua.

Suunnitellun verkoston tavoitteena on mm.:

- Tuoda korkeakoulujen tutkimushallinnon ja -palveluiden eri toimialueilla toimivia yhteen, ja lisätä näiden välistä yhteistyötä (mm. tutkimuksen kehittäminen ja suunnittelu, tutkimustietojärjestelmät ja tiedonkeruu, tutkimuksen tukipalvelut, tohtorikoulutus, kirjastot, tutkimusaineistot, infrastruktuurit).
- Selkeyttää nykyisen hyvinkin hajanaiselta vaikuttavan tutkimushallinnon kokonaisuutta ja tuoda yhteistä näkyvyyttä eri toimijoille.
- Tunnistaa alueita, joissa yhteistyölle on tarvetta, mutta sitä ei vielä riittävästi ole.
- Kehittää tutkimuksen tuen ja hallinnon alueen viitearkkitehtuuria ja käsitteistöä, jonka avulla tuetaan kokonaisuuden hallintaa.
- Edistää tutkimushallinnon laajempaa benchmarking -toimintaa.
- Levittää hyviä käytäntöjä sekä käynnistää yhteisiä hankkeita.
- Edistää korkeakoulujen kansainvälistymistä.
- Toimia valmisteluelimenä yhteisissä asioissa.
- Toimia asiantuntijaverkostona.
- Lisätä yhteistyötä sidosryhmien kanssa (mm. OKM, tutkimuksen rahoittajat, Kansalliskirjasto, TSV, tutkimuslaitokset).

3. Ehdotus verkoston organisoitumisesta

Tutkimuksen tuen ja hallinnon verkosto (TUHA) perustetaan kokoamalla jo olemassa olevat verkostot kokonaisuudeksi, "verkostojen verkostoksi". Näiden lisäksi perustetaan tunnistetuille teema-alueille uusia yhteistyömuotoja (Kuva 1). TUHA-verkoston alueella toimii näin ollen sekä itsenäisiä korkeakoulujen itse koordinoimia verkostoja, että TUHA-verkoston alla toimivia työryhmiä.

Kuva 1. TUHA –verkostomalli

Tutkimuksen tuen ja hallinnon verkosto on avoin kaikille tutkimuksen tukipalveluiden ja hallinnon asiantuntijoille (yliopistot, AMK:t ja sektoritutkimuslaitokset). Osallistumisen rajaaminen esim. tehtävänimikkeen mukaan ei ole mielekästä alalla, jossa korkeakoulujen henkilöstön tehtävät kattavat hyvinkin laajoja kokonaisuuksia, ja koska verkostoitumisella nimenomaan halutaan saada aikaan rajat ylittävää yhteistyötä.

Verkostokokonaisuudelle muodostetaan koordinaatioryhmä, jossa on edustus toimivista verkostoista. Ryhmä koordinoi yhteistä toimintaa, esim. ohjaa kysymyksiä yhteisten asioiden ratkaisuihin ao. verkostolle, sopii yhteisistä kokoontumisista yms. Verkostokokonaisuudella on tiivis yhteys OKM:n, UNIFI:n ja ARENE:n kanssa.

Toimenpiteet TUHA-verkostokokonaisuuden muodostamiseksi:

- Kyselyllä kartoitetaan ne henkilöt korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa, jotka ovat kiinnostuneita osallistumaan TUHA-verkoston toimintaan.
- Olemassa olevat verkostot tunnistetaan.
- Kartoitetaan osaverkostojen yhteiset teemat, joita ja joihin liittyvää yhteistyötä TUHA-verkostokokonaisuus edistää.
- Kartoitetaan ne teemat ja haasteet, joiden ratkaisemiseksi uusia yhteistyömuotoja (esim. työryhmiä) halutaan muodostaa.
- Kartoitetaan toiminnasta kiinnostuneet henkilöt ja etsitään ryhmille vetäjät.
- Perustettavat työryhmät tekevät toimintasuunnitelmansa ja tiedottavat toiminnastaan TUHA-verkostoa.
- TUHA voi toimia kommentointitahona työryhmien ja verkostojen työille.

Verkoston toimintamuodot

Kukin työryhmä ja osaverkosto valitsee itselleen sopivat toimintatavat.

TUHA-verkoston toimintamuotoja:

- Keskustelualustaksi on luotu Confluence-verkkosivusto <https://confluence.csc.fi/pages/viewpage.action?pageId=39061987>.
- Tavalliset sekä etäyhteydellä toimivat kokoukset.
- Säännöllinen tiedottaminen ja viestintä ajankohtaisista asioista verkkosivulla ja sähköpostitse
- Vuosittainen tapahtuma esim. "tutkimuksen tuen ja hallinnon päivät".
- Verkkosivustolla linkit sähköisiin tietopankkeihin (esim. it -järjestelmiin, tutkimuksen arviointiin ja muuhun tutkimukseen tukeen ja hallintoon liittyviä tietoja).
- Jne.

Verkoston ohjaus

Kick off -tilaisuudessa nostettiin esille mahdollinen strategisen tason ohjaava rakenne, joka priorisoisi yhteisiä kehittämiskohteita. Työryhmä ei pidä hierarkkista ohjausrakennetta sopivana verkostomaiselle toiminnalle. Sen sijaan OKM:n ja korkeakoulujen johdon (UNIFI:n, ARENE:n, tutkimusvararehtoreiden ja TKI -johtajien) tulisi saada verkostoilta pyynnöstä tukea kysymyksissä, jotka ovat kansallisesti merkittäviä. Niin ikään verkoston tulee edistää niitä asioita, jotka ovat myös korkeakoulujohdon näkökulmasta tärkeitä. Työryhmän tulee vielä tarkemmin miettiä, kuinka nämä kysymykset ohjataan eteenpäin. UNIFI:n, ARENE:n ja tutkimusvararehtoreiden kanssa on keskusteltava verkostohankkeesta sekä sovittava yhteisistä menettelytavoista ja verkoston mandaatista toimia. Mahdollisia toimintatapoja olisivat

tehtävänannot koordinaatioryhmän kautta tai suoraan ao. verkostolle, jos asia koskee selkeästi vain joitakin osaverkostoja.

Vastavuoroisesti verkosto voi nostaa esiin kysymyksiä keskusteltavaksi OKM:n ja korkeakoulujen kanssa.

Verkoston resursointi

TUHA-verkosto toimii tehokkaimmin, jos se saa keskitetyksi asiantuntijasihteerin palveluita, jonka arvioitu tarve on 1 htv vuodessa. Erityisesti alkuvaiheessa tarvitaan resursseja verkoston ja sen alaisten työryhmien käynnistämiseen liittyviin tehtäviin. Asiantuntijasihteerin ensisijaisena tehtävänä on koordinoita verkoston tehtävien edistämistä. Lisäksi asiantuntijasihteerin hoitaa verkoston toimintaan liittyviä käytännön järjestelyitä ja toimii samalla yhteyshenkilönä eri alaverkostojen välillä. Tarvittavat palvelut käsittävät mm. normaalit sihteeripalvelut, tiedottamisen ja viestinnän, verkkosivujen luomisen ja ylläpidon, sekä tilaisuuksien järjestelyihin osallistumisen. Olemassa olevat verkostot jatkavat toimintaansa korkeakoulujen omin resurssein.

Tarvittava resurssi voitaisiin sijoittaa esim. UNIFI:n tai OKM:n yhteyteen. Myös RAKETTI-hankkeessa käytössä ollut järjestely, jossa OKM ostaa palvelun CSC:ltä, on mahdollinen. Tällöin OKM voisi tukea verkostossa toteutettavia tehtäviä CSC:n vuosisopimuksessa määriteltävällä tavalla. TUHA-verkoston koordinaatioryhmä voi valmistella vuosittaisen projektisuunnitelman, jonka pohjalta OKM sisällyttää tehtävät CSC:n kanssa tehtävään vuosisopimukseen. OKM:n ja CSC:n välisissä laatupalavereissa seurataan tehtävien toteutumista esim. kaksi kertaa vuodessa.

4. Tehtävät, toimintasuunnitelma ja aikataulu

Verkosto edistää konkreettisesti mm. seuraavia asioita ja perustaa näitä varten tarvittavat työryhmät:

- Tutkimuksen viitearkkitehtuurityön käynnistäminen (Q3/2014 ->)
- TUTKI-osahankkeessa aloitetun tietomallityön jatkaminen (Q3/2014->)
- Korkeakoulujen välisten pelisääntöjen luominen tutkimusinfrastruktuurien yhteiskäyttöön (Q4/2014->)
- Julkaisujen sähköinen raportointi Suomen Akatemian tutkimusrahoitusraportoinnissa (Q3/2014 – HY tekemässä parhaillaan aloitetta ko. hankkeen käynnistämisestä)
- Yliopistojen tutkimuksen arvioinneissa kertyneen kokemuksen ja käytäntöjen/metodien sekä arviointien hyödyntämisen tarkastelu ja vertailu (Q1/2015->)

Esimerkkejä heti suoritettavista toimenpiteistä:

- Confluence –verkkosivusto on luotu TUTKI:n confluence-alueelle .
<https://confluence.csc.fi/pages/viewpage.action?pageId=39061987>

Sivusto mahdollistaa sekä kaikille avoimen työskentelyn ja yksittäisten verkostojen omien sivujen linkittämisen sivustolle pienemmän suljetun ryhmän (esim. koordinaatioryhmän) työskentelyyn.

- Valmistellaan 27.3 pidettävässä koordinaatioryhmän tapaamisessa kysely kick off – tilaisuuteen osallistuneille. Kyselyllä kartoitetaan verkoston toimintaan osallistumisesta kiinnostuneet henkilöt. Tarkoituksena on lisäksi selvittää, mihin verkostoihin osallistujat kuuluvat, mitä uusia yhteistyömuotoja he katsovat tarvitsevansa ja mitkä teemat edellyttävät yhteistyötä. Samalla luodaan tutkimushallinnon ja -palveluiden asiantuntijapooli.
- Informoidaan UNIFI:a, ARENE: a, tutkimusvararehtoreita ja TKI -johtajia verkostohankkeesta ja keskustellaan yhteisistä menettelytavoista.
- Valmistellaan kevään aikana OKM:lle projektisuunnitelma verkoston käynnistämisestä ja konkreettisista tehtävistä vuosille 2014–2015.

5. Yhteenveto

Työryhmä ehdottaa, että perustetaan tutkimuksen tuen ja hallinnon verkosto. Verkosto koostuu nykyisin jo toimivista verkostoista ja sellaisiin uusiin teemakokonaisuuksiin perustettavista verkostoista, joilta tarpeelliseksi katsottava verkostoituminen toistaiseksi puuttuu. Verkoston kokonaisvaltaista toimintaa koordinoimaan perustetaan työryhmä (koordinaatioryhmä). Verkostoille tarjotaan yhteinen verkkosivusto työskentelyn tueksi. Verkoston toimintaa ja sille vuosittain asetettavien tehtävien edistämistä koordinoi asiantuntijasihteeri (1htv), jonka OKM resursoi CSC:n palveluna. Verkostojen osallistujat rahoittavat oman verkostoitumiseen liittyvät toimintansa.